WASHINGTON D C

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 77. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 19-го квітня 1945. No. 77. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, April 19, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОЧАЛИ ПЕРЕВОЗИТИ ВОЄННІ МАТЕРІЯЛИ З ЕВРОПИ НА ТИХИЙ ОКЕАН

Військова влада виявила, що вже розпочався перевіз вояків та воєнних матеріялів з Европи на Тихий океан. Під теперішню пору це ще малий рух, але він буде зростати в міру викінчування війни в Европі.

При перевозі складено такий плян: Кораблі в Европу будуть везти харчі й інші матеріяли для відбудови знищеної Европи, а з Европи будуть забирати вояків та воєнні матеріяли. Нараховують, що яких 70 відсотків воєнних матеріялів дадуться перевезти, а інші треба знищити таки на місці. Сотки тисячів вояків будуть перевезені просто на війну проти Японії, а лише деякі приїдуть до Америки. Відповідно до потреб будуть теж наладнані перевозові засоби і в самій Америці, щоб перевіз відбувався із сходу на захід.

ПЕРША КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА З ҐАЗЕТЯРАМИ.

Вівторок 17. квітня президент Гері С. Труман відбув першу конференцію з представниками ґазет. На ній явилося рекордове число кореспондентів, бо аж 348. Просто не було де стояти.

Важніші справи, на котрі президент дав відповідь, це такі: На конференцію до Сан Франсиско президент не поїде, бо має „знамениту делеґацію", яка буде заступати американські інтереси; самий президент виголосить лише по радіо промову до делеґатів; президент хоче відбути конференцію із міністрами Чотирьох Потуг, щоб помогти міжнародній конференції; заборона кінських перегонів і продажа алькоголю по півночи остане дальше всилі; наразі не буде змін на відповідальних урядових становищах, як от на становищи секретаря стейту; бувший дорадник президента Джеймс Ф. Бирнес остається у Вашинґтоні, але виїздить на лікування на південь. З цим покінчено здогади, що Бирнес має дістати високе становище при президенті; президент підтримує цілою силою економічні зобовязання супроти заграничних держав, особливо він стоїть за те, щоб виповнити цілу монетарну проґраму із Бретон Вудз.

ПРОМОВА ПРЕЗИДЕНТА ДО ЗБРОЙНИХ СИЛ.

Президент Труман виголосив по радіо промову до збройних сил Америки на всіх фронтах, а в ній повідомив про смерть дотеперішнього начального команданта, невіджалованого Ф. Д. Рузвелта. Дальше пригадав на свій обовязок заговорити до вояків у теперішньому часі, коли ціла нація покладає на них усю свою надію. Запевнив теж, що Америка не забуде на своїх борців, живих, чи мертвих, і на їх родини, коли настане час миру в Америці і на цілому світі.

Інша діяльність нового президента в однім дни представляється так: Конференція з кореспондентами; підписання закону про продовження Ленд-Лізу на дальший рік, чи там до безумовної здачі ворога і доручення сенатови іменувати командантів Третьої Американської Армії в Европі повними ґенералами. Це відноситься до Джорджа С. Патона і Кортнія Г. Годжеса.

ЯПОНЦІ ВИРІЗАЛИ ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ НА ФИЛИПИНАХ.

Воєнний Департамент оприлюднив провірені факти, про страшну різню людей на Филипинських островах, якої доконали японці перед утечею з цих островів. Людей різали й убивали, де попало: на вулицях, по домах навіть у церквах. Вбивали поодиноко, або масово, замкнувши їх у загородах, по пивницях та в бараках. Американські власти мають у руках різні документи, які вказують, що ці вбивства були наказані японською владою і наперед упляновані.

ДОМАГАЮТЬСЯ НАЙВИЩОЇ МЕДАЛІ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА.

В сенаті і в палаті репрезентантів поставлено водночас внески, щоб небіжчикови Френклинови Делано Рузвелтови признати найвище признання, яке загалом може надати Америка, а це Почесну Медалю. Сенатори Лукас і Барклі кажуть у своїх внесках, що „Френклин Д. Рузвелт відважно і без самолюбства посвятив своє життя на службу нації як Начальний Командант збройних сил. Він був теж визначний провідник Союзних держав для справи світового миру. Ні один чоловік в історії нашого краю не працював довше і з такою терпеливістю та пильністю у своїй боротьбі проти тиранії, яка булаб поневолила нас усіх, колиб була вдалася".

Американська делеґація за зміну договорів у міжнародній орґанізації

Делеґати Злучених Держав на міжнародню конференцію у Сан Франсиско згодилися підтримувати на конференції домагання, щоб у чартері Обєднаних Держав помістити постанову, що можна буде зміняти повоєнні договори. Цей плян можна буде перевести у формі поправки до постанов із Домбартон Овкс.

Конґресменка Мері Нортон із Джерзі Сити приготовила була внесок у палаті репрезентантів, щоб паню Еленор Рузвелт вислати як делеґатку на конференцію до Сан Франсиско, бо „вона може найліпше витолкувати ідеали небіжчика Ф. Д. Рузвелта". Пані Рузвелт заявила, що вона дуже вдячна за таке наставлення до неї, але вона делеґації не прийме.

ГЕРБЕРТ ГУВЕР ЗА ЗАБОРОНУ ЧУЖИННОЇ ПРОПАҐАНДИ В ДЕРЖАВАХ

На зібранню Товариства Закордонної Політики у Філядельфії бувший президент Герберт Гувер вийшов із проєктом, щоб у будучім чартері Обєднаних Держав ясно зазначити, що то є аґресія. Гувер пригадує на практику націстів у минувшині і виказує, що під аґресією треба не лише розуміти старосвітні методи простого мілітарного наїзду на державу, але теж і платну пропаґанду, ведену якоюсь державою в інших державах, бо така пропаґанда є одною з причин війни.

Загалом про причини війни висловився Гувер так, що спори над якоюсь справою не є самими причинами війни, а лише признаками воєнного настрою. До дійсних причин війни Гувер зараховує такі:

1. Спроби панування одних націй над другими і змагання пригнічених націй до свободи. 2. Новітній імперіялізм, якого оруддям є мілітаризм із його витресованими воєнними силами і воєнними союзами. 3. Економічний натиск. 4. Хрестоносні походи для поширення віри, а в цих походах включені й економічні віри. Це є воюючі ідеольоґії. 5. Змагання до змін, а вони вже вроджені в людях. 6. Защеплювання ненависти, страху і бажання пімсти.

Гувер домагається не лише самої деклярації якихсь прав, але й забезпеки, щоб моральна сила була пануючою в будучій міжнародній хартії. Він пригадує на 14 точок Вилсона, як підстави Атлянтійського Чартеру.

Чорчил виголошує поминальну промову про Рузвелта

Британія віддала офіціяльно врочисту прислугу покійному американському президентови Френклинови Д. Рузвелтови.

В катедрі св. Павла відбулося поминальне богослуження, на котрому були приявні король, королева та найвищі урядники Британської Імперії. Потім у британськім парляменті відбулося спеціяльне засідання палати послів, на котрім премієр Чорчил виголосив поминальну промову. Він малював президента Рузвелта як найбільшого приятеля, якого Британія колинебудь в Америці мала.

АМЕРИКАНЦІ ПОСЕРЕДНИКАМИ МІЖ КИТАЙСЬКИМИ ФРАКЦІЯМИ

До Москви прибув американський дипльомат Патрик Герлі, котрий їде до Чункінґу, як загально припускають, з пляном погодити зо собою китайський режім Кай-Шека та китайських комуністів, що контролюють частину північного Китаю.

Герлі вже мав у тій справі конференції з премієром Чорчилом у Лондоні.

ІТАЛІЙСЬКІ ПАРТІЇ ОБЄДНУЮТЬСЯ ДЛЯ СПІВПРАЦІ

Три італійські партії, що досі часто виступали з різними поглядами у деяких справах, як наприклад у справі конкордату з Ватиканом, а саме: комуністична, християнсько-демократична та соціялістична, видали спільну заяву про співпрацю на півночі. Зо слів комуністичного часопису „Уніта" виходило би, що пакт співпраці покищо обовязує тільки в околиці Туріну.

З точок співпраці виходить, що публична опінія в Італії йде на ліво. Партії постановили відсунути набік питання конкордату й монархії та обєдналися на точці потреби переведення радикальної земельної реформи та чистки Італії з фашистівських елементів.

ВІДЛОЖЕНО БРИТІЙСЬКУ ЗАЯВУ ПРО ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД

Премієр Чорчил заявив, що він постановив відложити свою заяву парляментови в справі польського уряду, котру він обіцяв був скласти в найближчий четвер. Посли радо згодилися на відложення, хоча ще тиждень тому вони домагалися такої заяви. Видно нині справу вважається розмірно неважною.

ҐАНДІ АТАКУЄ САНФРАНСИСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Могандас Ґанді, провідник гіндуських націоналістів, видав у Бомбаю заяву, що йменований Британією представник Індії на конференцію в Сан Франсиско не представляє Індії. Ґанді каже теж, що мир у світі може настати тільки тоді, як Індія буде зовсім звільнена від чужої контролі. Він висказався теж проти понижування Німеччини й Японії. Мовляв, мир може наступити тільки тоді, коли всім народам буде дозволено скористати з овочів перемоги.

ДЕ ДІТИСЬ, КУДИ ЙТИ?—Сцена, яку маємо перед собою, походить з Голяндії, але вона тепер типічна для нещасних жертв війни і аґресій в многих інших краях Европи. Ото вернула бідна родина до своєї рідної місцевости і не може навіть знайти місця, де стояла рідна хата, бо все в руїнах.

БРИТІЙЦІ ПІД ГАМБУРГОМ

Американський наступ до Берліна дізнав у вівторок задержки через те, що американські війська мусіли сконцентрувати дещо більше сили, аби опанувати належито велику територію, заняту ними, та очистити з усіх оставших „мішків" з німецькими частинами весь край поза передовими лініями.

Тимчасом Перша Канадійська Армія в Голяндії перегнала через Апельдорн, 45 миль від Амстердаму. Британська Друга Армія дійшла на віддаль 25 миль від великого німецького порту Гамбурга.

Американська Девята Армія вдерлася до Магдебурга, а Перша Американська Армія окружила з усіх боків великий німецький торговельний і промисловий центр Лайпциг. Третя Армія обложила хемічний центр Хемніц та дійшла до чеської границі на віддаль 4 миль. Сема Армія вже бється на вулицях Нірнберґу.

ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО СПІЛЬНОГО УДАРУ НА БЕРЛІН.

Звільнення цілої аліянтської офензиви пояснюється вимогами координувати її тактичні посунення з тактичними маневрами советських військ на сході на передодні спільного удару на Берлін.

Берлінське радіо каже, що російські війська женуть завзято на Берлін та що вже находяться в одному місці на віддалі 18 миль від нього, а на другому на віддалі 20 миль. Московські комунікати не кажуть нічого про ті посунення, а зате говорять про очищення півострова Замлянду в Східній Прусії та про добуття в Австрії нафтового центру Ціcтерсдорфу.

Дуже можливо, що західно-аліянтські та советські війська поступають тепер уже за згори умовленим пляном та що Аліянти вже зговорилися, хто має ввійти перший до Берліна та де мають зо собою стрінутися британсько-американські війська із заходу та советські зо сходу.

ЗАСТАВЛЯЮТЬ НІМЦІВ НЮХАТИ КВІТИ НІМЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Коло німецького міста Ваймару, відомого з великої ролі в історії німецької культури, головно літератури, лежить найновіщий виквіт німецької культури під націстичним плеканням: „славний" бухенвальдський концентраційний табор. Оноді він попав в руки американських військ разом з якими 20,000 своїх бранців. Табор має всі останні причандали, придумані цею останньою фазою німецької культури, як: шибениці, кімнати тортур, кімнати для різання, крематорії, лябораторії для чортівських експериментів зо живими людьми. Були часи що в цьому таборі було й по 110,000 людей, та вони видно загинули, перейшовши через ці останні видумки німецької культури. Це що осталося, це живі трупи, що часто на своїх ногах удержатися не могли.

Американська команда взялася до просвіти німців передовсім від того, що влаштувала для мешканців Бухенвальду туру для оглядин табору. 1,200 мешканців Бухенвальду переведено через табор, а один американський сержант, що вміє по німецьки, поясняв німцям цей виквіт їхньої культури. Декотрі з глядачів на місці мліли. Інші запевняли, що вони про це нічогісінько не знали. Інші просто мовчали. Сержанти пояснили їм, що вони їм покажуть пізніше ще кращі річи, експонати німецької науки.

ПРИЗНАЮТЬ РОЗБИТТЯ НІМЕЧЧИНИ.

Капітан Людвіґ Сарторіюс, німецький радіовий коментатор, сказав у вівторок, що Аліянти вже розбили Німеччину на два побоєвища: північне й полудневе. Ввиду цього вже не можна говорити ні про один фронт ні навіть про ділання німецьких військ під одною командою.

З Німеччини приходять до невтральних країв щораз більше вісток про себегубства серед націстичного проводу. Останньою такою вісткою було донесення про себегубство пані Гертруди Шольц-Клінк, провіднички Союзу Націстичного Жіноцтва, котру свого часу націсти проголосили були „перфектною жінкою".

ЛЕТУНСЬКИЙ УДАР ПО ЯПОНСЬКИХ ПОВІТРЯНИХ БАЗАХ.

Американські суперфортеці вибралися у вівторок на масові рейди на летунські поля на острові Кіюшу, найбільше південний острів властивої Японії. Атаковано шість летниць, з котрих японці атакували інвазійну фльоту коло Окінави.

На Окінаві боєві позиції змінилися мало. Зате американські війська окупували остров Іе, що лежить коло західного центрального побережжя Окінави та має 10 квадратових миль поверхні. Окупації доконали війська 24. корпусу, стрічаючися тільки зо слабим опором японських військ. Це явище вважає американська команда дуже підзначним: Здається, це вказує, що японцям не достає війська для оборони островів властивої Японії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРЕЗИДЕНТОВА ПРОМОВА

Понеділкової промови президента Трумана в американськім конґресі вижидали загально не тільки в Америці, але й в широкому світі. Всі почували, велику вагу цеї енунціяції, і ці почування це не була ніяка фантазія, а справжнє реальне відчуття живої дійсности. Адже промова не була собі пустою парадною балачкою людини, що просто любить себе послухати, а виявом політики провідника великої потуги в світі. Від того, яка буде ця політика, буде в світі залежати хід багатьох справ.

Ждали її загально в світі з напруженням ще й тому, бо з того жерела світ привик уже був просто чути через 12 літ інший, а все той самий голос. Тамтой голос уже був всім відомий, і політика, якої символом він являється, була відома. Коли тепер з Вашинґтону мав рознестися новий голос, то всі цікаві були знати передусім: чи не стане новий голос символом нової політики? Звісно, цього одні собі бажали, інші цього боялися.

Президент Труман дав ясну й недвозначну відповідь на ці питання, що стояли, несвідомо й свідомо, в умах і серцях усіх слухачів по всему світу. Президент Труман виразно зазначив, що він стоїть за продовження політики президента Рузвелта в усіх сущних обявах. Президент Труман при тому вичислив усі ці есенціональні ділянки політичної діяльности президента Рузвелта, не поминаючи просто ні одної. Він заявився передусім за дальше безпощадне ведення війни проти обох наших ворогів аж до часу, як вони здадуться безумовно або будуть вповні знищені. Він заявився далі за покарання воєнних злочинців; мовляв, хочби за ними прийшлося йти на край світа, нам треба їх дістати в свої руки. Далі президент Труман заявився за рішучу будову повоєнного світа на основах загального мира. Наконець, президент Труман заявився за продовження політики президента Рузвелта щодо нутрішнього суспільного законодавства, щодо поступу Америки до кращого добробуту для як найширших кругів американського населення.

Американський конґрес та американське громадянство віднеслося до першої промови нового президента незвичайно прихильно. Тільки виїмково можна добачити закрите невдоволення, наприклад, коли якась велика ґазета в передовиці перечисляє сушні точки програми політичної діяльности, а пропускає заяву президента в справі суспільного законодавства в краю. Назагал, промова подобалася практичним американцям своєю простотою та своєю реальністю, себто тим, що в ній нема нічого фантастичного, тим, що президент не ставить собі ніяких завдань, яких добути не.можливо. З тої причини можна сказати, що коли президент бажає собі піддержки збоку американського народу, то він певно таку піддержку дістає.

Політичний заповіт президента Ф. Д. Рузвелта

(ВАЖНІШІ МІСЦЯ З ЙОГО ПРОМОВ).

Чотири свободи.

У будуччині, яку ми бажаємо забеспечити, ми надіємося, що світ буде побудований на чотирьох есенціональних людських свободах.

Перше, це свобода мови й вислову — усюди, на цілому світі.

Друге, це свобода кожної людини почитати Бога на свій лад — у цілому світі.

Третє, це свобода від недостатку. Колиб її висловити словами, вживаними звичайно у світі, це малоб значити таке розуміння господарки, щоб кожній нації забеспечити здорове життя всіх мешканців в мирних часах — усюди, на цілому світі.

Четверта свобода, це життя вільне від страху. Колиб її висловити словами, вживаними звичайно у світі, це малоб значити загальне розброєння до таких границь і на такий лад, щоби ніяка держава не мала сили піти насильним наїздом проти ніякого сусіда — усюди, на цілому світі.

(З послання до конґресу, 6. січня 1941).

Свобода або тиранія.

Бувають такі люди, яким здається, що демократія, як форма правління державою і як спосіб життя, може відноситися хіба до якогось містичного і штучного призначення, а зате тиранія і неволя є наділі пружиною будучности, а воля стає хіба відпливаючою филею.

Та ми, американці, знаємо, що це не є правдою. Ні, демократія не гине!

Ми знаємо це з досвіду. Ми вже бачили нераз, як вона оживає й росте. Ми знаємо, що вона не може згинути тому, бо спочиває на нестримній ініціятиві людей, злучених разом у спільній цили — а цю ціль назначують собі і виконують люди свобідним висловом свобідної більшости. Ми це знаємо, бо демократія це єдина форма правління, яка запрягає цілу силу свідомої волі людей. Ми знаємо, це, бо демократія була єдиною силою, яка розбудувала необмежену цивілізацію, яка може створити безмірний поступ у видосконаленню людського життя.

(З третої інавґураційної промови, 20. січня 1941).

Поділені, але зєдинені.

Здається, що диктатори не розуміють цього, як тут, в Америці, наш загал може триматися двох партій, а водночас мати ненарушену і нероздільну державу. Тоталітарна ментальність є завузька, щоб зрозуміти великого духа народу, який може бути поділений у признаванню партій у виборчім часі, а зате увесь час остати обєднаним у привязанню до свого краю та до ідеї демократії.

У нашому краю ми виказуємо наші розбіжности в місцях до голосування. У краях, що є під диктатурою, розбіжности здавлюються в концентраційних таборах.

(З промови до народу, 1. квітня 1941).

Що коштує диктатура?

Диктатура потягає за собою видатки, яких американський нарід не зможе заплатити. Бо тоді требаб було позбутися духових цінностей; требаб позбутися права сказати те, що кому подобається; требаб позбутися свободи религії. Тоді ми діждались би побачити, як конфіскується наш маеток, як запроторюється громадян до концентраційних таборів; як люди боялись би вийти на вулицю з тим сусідом, якого вони собі добирають; як не вільно булоб нам виховувати наших дітей як вільних і гідних громадян, але як застав для машини, придуманої на поневолювання.

(З послання до конґресу, 4. січня 1939).

Найчорніший злочин.

Наш край перестрашений систематичним переслідуванням безборонних ґруп меншини збоку націстів. Для нас вимордовування невинних людей лише тому, що вони належать до іншої народности, релігії або є іншого політичного переконання, це найчорніший із усіх можливих злочинів.

(З послання до конґресу, 12. січня 1944).

Війна це зараза.

Мир, забеспека і свобода девять десятих частин населення світу виставлена на небеспеку останньої десятини людей, які грозять знищенням усього міжнародного ладу і права. Коли вибухне епідемія фізичної недуги, тоді суспільність годиться на відокремлення недужих людей, щоб забеспечити здоровля цілої суспільности перед поширенням недуги.

Ми находимося саме тепер в небезпеці зарази, всеодно, чи вона проголошена, чи ні. Вона може поглотити держави й народи навіть далеко від первісних територій, на яких повстала ворожнеча. Ми не можемо найти повного безпеченства у світі, киненім у безладдя, у якому заломано довіря й забеспеку.

(З промови в Шікаґу, 5. жовтня 1937).

Слабі й сильні.

Ми є держава, складена з багатьох національностей, різних рас, многих релігій, а всі вони звязані разом одною ланкою, а це ідеалом свободи й рівности. Хтонебудь пробує видвигнути одну національність проти другої, той має намір понизити всі національности. А хто намагається підбурити одну расу проти другої, той хоче поневолити всі раси. Хтож хоче понизити одну релігію перед другою, той хоче знищити всяку релігію.

Я борюся за свобідну Америку — за такий край, де всі люди, мужчини й жінки, мають рівні права до свободи і справедливости. Я борюся, як усе я боровся, як за право малої людини, так і за право великої людини — як для слабого, так і для сильного; як за безпомічних, так і за тих, що знають як собі дати раду.

(З промови в Н юЙорку, 1. листопаду 1940).

Прості люди.

Демократія може лише тоді втриматися в силі, коли до неї привяжуться ті люди, що їх Линколн назвав „простими людьми".

Демократія може притримати тих людей лише тоді, коли вона шанує їх гідність і установляє такий суспільний лад, який забеспечує народнім масам, як мужчинам так і жінкам, розумне забеспечення як для них, так і для їхніх дітей.

(З промови до народу, 10. липня 1940).

Наш національний добробут.

Ми приняли, так сказатиб, другу хартію прав, на підставі якої можна збудувати нову забеспеку й добробут для всіх, безогляду на стан, расу й віру. До них належить:

Право до корисного й платного становища при праці в промислі, торгівлі, сільським господарстві, чи в копальні у нашому краю.

Право кожного хлібороба плекати й продавати продукти по такій ціні, яка дає йому і його родині пристойне життя.

Право кожного бизнесовця, великого чи малого, перепродувати чи торгувати серед повної свободи від нечесної конкуренції та від панування монополю як у краю так і заграницею.

Право кожної родини до приличного домашнього життя.

Право до вистарчальної медичної опіки і до нагоди розвивати та втішатися справжнім здоровлям.

Право до повної охорони перед економічною журбою про життя на старість, на випадок недуги, перед припадком і на випадок безробіття.

Право до вистарчальної освіти.

(З послання до конґресу, 11. січня 1944).

Громадяни цілого світу.

Ми навчилися, що самі не заможемо жити в мирі; що наш власний добробут залежний від добробуту інших країв, навіть далеко від нас.

Ми навчилися, що нам треба жити як людям, а не як струсам або псам у будах.

Ми навчилися, що нам треба бути громадянами цілого світу, отже членами людської спільноти.

(З четвертої інавґураційної промови, 20. січня 1945).

Проти „невільницької праці"

Совети дають тепер нагоду розглянути ширше одну дуже важну справу: Проблему невільницької праці („слев лейбор").

Про ту проблєму писали вже не одні, і не раз. Особливо тоді, коли писали про міліони робітників, головно словянських, що їх націсти силою постягали з різних країв до Німеччини на примусову працю.

Писали про це, хоч рідко, теж і ті, що згадували про міліони тих нещасних, головно українців, що їх вигнала советська влада з українських земель на Сибір, чи в інші далекі советські землі, як засланців на примусові роботи в неприступних лісах, копальнях, чи деінде.

Теперішний, так сказатиб, міжнародний стан цеї проблєми є вкоротці такий:

Німеччина вже так якби розбита і справа з невільницькою роботою під націстівською владою уже так якби покінчена, бо невільники день за днем масово звільняються, а націстівська влада пропадає і скоро цілком згине. Зате є інакше з Советами. Як бачимо, советська влада закріпляється, бо навіть міжнародні обставини так складаються, що всьо іде на її млин. Супроти таких обставин насувається питання:

Як то буде в Советах по війні з найгіршою клясою невільницької праці, себто з тими масами, що їх вивезли і далі ще вивозятьізза політичних причин чи підозрінь, призначаючи їх до примусової праці в таких місцях і обставинах, де людина мусить скоро вичерпати всі свої сили і гинути?

Отже так є, що отсеї справи властиво ніхто тепер по імені не згадує, щоб не „дразнити" воєнного союзника, хоч Совети цілком не думають про те, щоб не дразнити Америки. Бо от навіть в часі, коли це пишемо, доносять американські кореспонденти з Москви про те, як то советські ґазети пишуть, що німці властиво не ставлять ніякого опору на західно-европейському фронті, де бються американці й британці, а зате бються дуже завзято на советському фронті. Ще пишуть, що Америка властиво й матеріяльно не багато у війні потерпіла й небагато дала... Оте все американський нарід, що читає кожного дня, скільки то гине його синів, спокійно приймає і майже на те не відповідає. Та таке буде, як думаємо, тільки до якогось часу. А як той час прийде, то тоді, як треба сподіватись, Америка і Британія заговорить таки про це ясною мовою, як і про невільницьку працю в Советах, чи про масові депортації й т. п. Бо як уже тепер підносяться такі голоси, щоб Совети не вживали для відбудови своїх територій німецької невільницької праці, і то в першу чергу з німецьких полонених, то що доперва треба би сказати про дальше вживання у Советах невільницької праці з українців чи інших народів, що їх силою затягнено в склад Советського Союзу? Німці, що жили так довго з невільницької праці різних народів, повинні тепер відробити в той чи інший спосіб те, чого набули незаконним і нелюдським способом. Але чому мають далі каратися невинно маси народів в Советах? Чому там має далі існувати дикунство, невільницька праця навіть у такому часі, коли плянуємо новий світовий порядок?

Думаємо, що отсі речі будуть обговорювані представниками великих потуґ уже на конференції в Сан Франсиско. Просто тому, що деякі поправки до Домбартон Овкс, що їх уже внесено, зістали приняті американською делеґацією як такі, що повинні бути взяті під увагу і положені в основу міжнародної орґанізації для забеспеки світового миру. Тепер буде цікаво, як до цього поставляться Совети, що то на словах усім заповідають „свободу" і „визволення", а тільки не дають тої свободи і визволення з неволі тим, що їх держать під своєю владою.

ВІДВАЖНІ ТРУПИ.

Виконний Комітет американського „Русского Карпаторусского Союза" видав нову відозву в справі „возсоединенія" з Совєтським Союзом — Холмщини, Ярославщини, Лемківщини, Пряшівщини і Підкарпатської Руси. Елементи, що давніше ніколи і пальцем не кивнули, щоб допомогти отим землям визволитись, тепер пишуть у відозві так, неначеб вони одні були оборонцями тих земель, кажучи, що „украінці в Америці заняли позицію, що Лінія Курзона це менш більш справедлива лінія..."

Ні, це так каже Сталін! Ніякі українці того не казали і не кажуть.

Рудіярд Кіплінг

Замітки із Сан Франсиско

Бос Боклі ізза свого глибокого знання міста з вивороту, приєднав для себе значну силу виборців. Він ніколи не старався за урядове становище для себе, або дуже рідко коли. Але, як його вплив зростав, він продавав цю силу тому, хто найбільше давав. Для себе затримав лише „мито" з кожного урядового становища. Він був у проводі Демократичної Партії в місті Сан Франсиско. Тут нарід самий назначує суддів. Бос Боклі „в імени народу" почав назначувати суддів. Очевидно, що судді стали власністю Боса Боклія.

Я нераз бував на обідах і чув, як освічені люди, що не брали участи в політиці, розповідали один одному історії про „справедливість" в цивільних та кримінальних судах, яку купують з рук оцих суддів.

Такі події переповідають вони без гарячкування, так начеб вони списували їх для історії. Контракти для направи доріг, прилюдні будівлі та й інші підлягають під одобрення Боса Боклія тому, що люди, яких Боклі настановив на членів Міської Ради, рішають про приняття або відкинення контрактів. А на кожен контракт Бос Боклі накладає свій податок процентово для себе і для своїх союзників.

Републиканська Партія у Сан Франсиско має теж свого „боса"-верховода. Він, правда, не такий великий талант як Бос Боклі, одначе я не можу вірити, щоб він був чесніший. Він має лише мале число голосів під своєю командою.

IV.

Я придивлявся машинерії в часі її спочинку, після того, як я начитався про машинерію вчасі роботи.

Вона є в руках знаменного добродія, який носить імя, що зазнає почестей серед письменників у журналах. Це щось таке, як про це говорив Дізраелі у своїх промовах „про благородні інстинкти старовинних народів". Це означення добре на такі народи, що їм можна повірити наладнування їх власних справ так, як вони це розуміють і то ще з поспіхом, відповідним до їх бажання. Дізраелі називав це ключем для розвязки американської політики.

Майже негайно після цього я зайшов просто до гостинниці, де збираються кожної ночи панове, які інтересуються політикою виборчої округи. Це зовсім не були гарні люди. Деякі з них виглядали спухлі, а всі вони кляли радісно, що аж їх золоті ланцюжки при годинниках раз підскакували вгору, другий раз падали наділ. Одначе всі вони при чарках горівки розмовляли так, начеб то вони мали силу і доступ до всіх становищ, де треба мати довіря і де можна осягнути зиск.

Так письменник з журналу дискутував про теорії для втримання державного уряду, а всі інші дискутували, як це перевести у практику. Вониж усі брали в політиці участь і знали все, що їм треба було знати. Вони всі гримали кулаками в стіл, коли розмовляли про політичні ватаги, про „пули", про купування голосів та про інші подібні справи. Їх розмови це не були сільські балачки про те, як наладнати або відбудувати державні справи, але розмови завзятих, сильних та лакомих людей, що боролися за добичу і що знали найліпше способи, якими до цього дійти.

Довго й пильно прислухувався я цим промовам, але або цілком не міг цього всього розчовпати, або лише в дечому. Одначе це були ділові промови. На стільки я вже про це був освідомлений і тому я міг кпити собі із цього, коли я опинився за дверми. Тоді щойно я почав розуміти, чому то мої милі й освічені господарі, які приймали мене обідами в Сан Франсиско висловлювалися з такою гіркою погордою про такі обовязки громадянина, як голосування або заінтересування у розподілі урядових становищ. Десятки людей говорили мені з нетаєною гордістю, що вони так радо хотіліб займатися політичними справами міста або стейту, як розкидати гній. Отже треба наперед начитатися про політику так, як її представляє культурний письменник в журналах-маґазинах, і аж щойно тоді, а не скорше, запізнатися з добродієм, який веде практичну політику.

Мені вже обридло відвідувати нічних редакторів та випитувати їх про минувшину визначних громадян. Бо я все почув стереотипну відповідь: „То бачите так, він розпочав свою карієру від того, що купив собі наперед коршму-салун..." і т. п. Я волів би, щоб мої оповідачі відносилися до мене так, як колись у старій грішній Індії відносився до наших світових мандрівників-волоцюгів. Оповідачі твердять, що вони кажуть правду, а новинки, передані мені зласки серед пиятик кажуть мені вірити, що воно так є, але я не повірю. Люди є занадто добрі, щоб могли так по простацьки висловлюватися, як я це робив. Попри те я безнадійно залюблений може аж у вісьмох американських дівчатах, а всі вони справжні красавиці, доки не прийде якась нова до кімнати. О-Тойо була мила, але їй недоставало деяких прикмет. Першою з таких недостач був брак розмовности.

В Америці дівоча вдача є насичена хемічним розчином, який робить їх забезпеченими перед огнем. Внаслідок цього число випадків, приготоване чортом для різних кляс і в різних кліматах світу, не є застрашаюче. Та всетаки свобода молодих дівчат має свої злі сторони. Американська дівчина — я це говорю нерадо — не відзначається конечністю пошанівку для неї, починаючи від сорок-долярового капелюха, яким прикрашує свою голову, до спряжок у її вісімнадцять-долярових черевичках. Вона розмовляє розтріпано із своїми батьками або із мужчинами у віці, які моглиб бути її дідами. Вона має приписане право в товаристві до Свіжої Людини з подорожі. Самі батьки це признають.

(Дальше буде).

ВІД 1. КВІТНЯ ЦЬОГО РОКУ ДО ЧАСУ ВІДБУТТЯ 21-ШОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ КОЖНА ДЕЛЄҐАТКА Й КОЖНИЙ ДЕЛЄҐАТ ПОВИННІ ПРИЄДНАТИ СОЮЗОВИ КОЖНОГО МІСЯЦЯ НЕ МЕНШЕ ЯК ОДНУ НОВУ ЧЛЕНКУ ЧИ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА

Реконверзія робучої сили

Першу пробу переміни робучої сили з воєнного стану на мировий переходить тепер побережжя Каліфорнії. Там, як звісно, приміщено великі корабельні варстати а також і продукцію літаків. Сусідний стейт Орегон, зазнає теж такої самої долі. Отже те, що тепер діється на побережжю Тихого океану, може бути мірилом для подібних перемін в інших околицях.

Департамент флоти недавно проголосив обмежену програму будови нових воєнних кораблів. Це потягає за собою зменшення активности у корабельних варстатах. Як лише зменшується підприємство, мусять відправляти робітників. Це звичайне явище на ринку праці і його розуміє кожен, хто працював колинебудь як щоденний робітник.

Очевидно, що не відправлять усіх із корабельних варстатів, бо якась робота там усе мусить іти, головно коло направи старих та ушкоджених кораблів. Одначе при відкладанню робітника відходять насамперед нефахові. Щойно потім фахові сили. А що нефахових сил є більше, то й більше їх відправляють.

Від довшого часу йде гасло „60 мілйонів джабів" в Америці після війни. Частина таких джабів потрібна вже тепер. Про це виразно говорять представники Ради Металевих Робітників Міста знад Заливу, у якій є злучених 90 робітничих юній із околиці міста Сан Франсиско. Але вони мають простий аргумент:

„Коли федеральний уряд знає, що цих відправлених робітників він буде потребувати в недалекій будучности, то уряд повинен постаратися за те, що б їх втримати в нашій околиці. А коли уряд знає, що тут не буде джабів для робітників, то треба їх відослати домів на кошт уряду".

Наділі сотки робітників із околиць над Тихим океаном уже порозїздилися домів, але їм мусіли заплатити дорогу юнії. Це вже недомагання людської природи дало причину до того, що робітник навіть на дорогу домів не заощадив. А як уряд не дає робітникам на дорогу, то хтось інший мусить дати. Отже дає юнія. Але колись юнія собі це відібе, очевидно, коштом уряду, а як ні, то при помочи уряду.

Відізд робітників домів із дотеперішніх джабів мав додатний вплив на тих робітників, що залишилися при роботі. Вони менше тепер лишаються вдома, шанують роботу і шанують заробітки. Таксамо прикладаються пильніше до праці, отже вироби зискають на якости.

Але справжній клопіт прийде щойно з надходячим літом або осінню. Тоді корабельні варстати в Каліфорнії почнуть масову відправу робітників. Також інші підприємства есенціональних виробів будуть потребувати менше робітників.

До кризи в робітничих відносинах прийде в Каліфорнії щойно під зиму, коли то цілком перестануть будувати нові кораблі, так як це тепер заповідають.

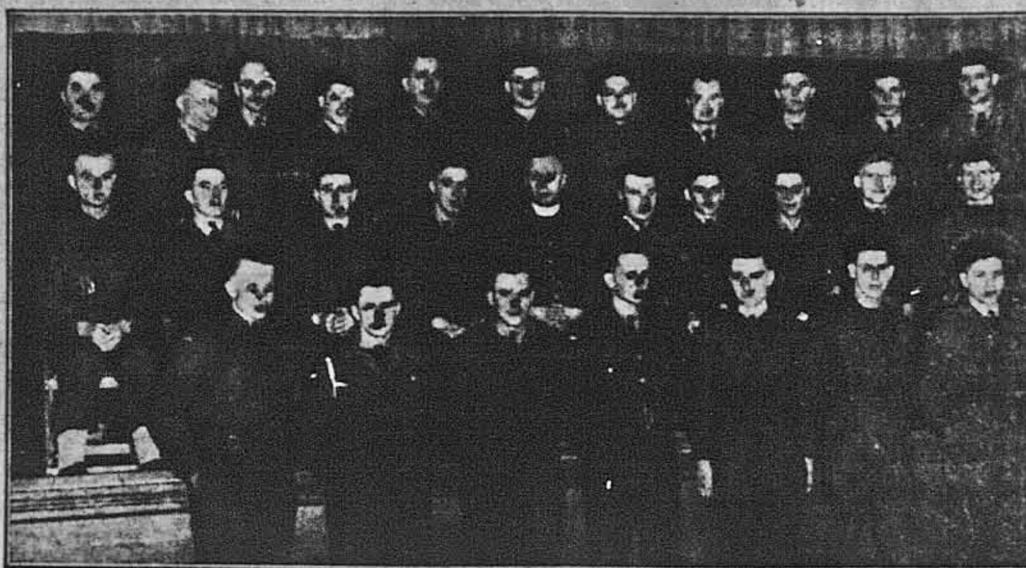
Юнії мають свій спосіб заради проти такої можливости, а це, проголосити околицю Сан Франсиска „некритичною околицею". Значить, що тут не треба вже робітників для воєнної продукції. Вслід за тим може піти розвиток мирової продукції, отже повільний перехід воєнного промислу на мировий. Для робітничих відносин це малоб мати таке значіння, що вони не забирались би масово з Каліфорнії, а якось пережидали до часу промислової реконверзії. Відповідне домагання ухвалено в Торговельній Палаті і в Каліфорнія Метал Трейд Асошейшен та передано їх до Ради Воєнної Продукції і до Воєнної Ради Робучої Сили.

Так як тепер наладнані відносини в робітничій ділянці, то в Каліфорнії, в околиці Сан Франсиска та Лос Анджелесу, тепер робітників не треба. Ще є попит на фахових механіків і їх тепер визбирують, але незабаром і це скінчиться.

Ніхто вже й не нарікає, що робітники самі покидають роботу. Як хто покине, того виплачують і до роботи не запрошують, ані не приймають на їх місце нікого. Коли підприємства заключували нові контракти, тоді постійно наймали яких 600 до 700 свіжих робітників кожного місяця. Все те вже скінчилося. Тепер навіть вміють підприємці поставитися до робітника, як він отак лише волочиться або занедбується в роботі.

Кілько людей будуть працювати у каліфорнійських корабельних варстатах за яких три четверті року, це може бути лише предметом здогаду. Пересічні обчислення вказують на 100.000. Це залежатиме від кількости кораблів, які будуть потребувати направок. А це залижатиме від висліду морських битв. Жертви морських боїв можуть бути значні, або невеликі. Більше побитих кораблів, вимагатиме більшого числа робітників для направок і навпаки.

Дещо інакше виглядає робітнича справа у такій пристані, як в Портленд, у сусіднім стейті Ореґоні. Там зацвило життя внаслідок велитенського експорту до Советів. Тисячі советських моряків діставали плату в долярах і вони мали доручення протрачувати ці гроші таки в Америці. Це давало великі зиски торговцям в Портленд, а таксамо і забавовим місцям. Отже крамниці, реставранти, нічні клюби, потребували тисячів робітників, крім робітників на корабельних доках, які навантажують кораблі продуктами в Росію. Тепер Совети виповіли Японії договір про ненапад, Японія може стати загрозою для експорту до Росії, отже треба буде перенести пристань для совєтського експорту на східне побережжя, а з цим і робітники будуть мусіти покидати Портленд.

Українсько-Канадійські вояки по Службі Божій в Кінгстон, Онт., 18. березня б. р. Посередині капітан о. М. Пелех, військовий капелян. — З канцелярії К.У.К.

Д-р Маргарет Мід

Як жити в світовому суспільстві?

Страва може зеднувати різні групи людей.

Різні групи людей їдять різні страви, різно готовлять їх, звязуючи їх з різними релігійними обрядами. Людина, яка бачить в крамничних вікнах дивні страви, з незнайомими назвами, може зацікавитися ними, або дістати відразу. Якщо людина почує відразу до страв, які споживають сусіди, то часто те почуття відрази звявляється і до тих, хто ті страви приготовляє і споживає. Зрештою, людський організм будується зі страв, що їх людина споживає. Коли, наприклад, чосник нам здається противним, то такими противними здаються і люди, що його їдять. І навпаки, коли споживання інших здається нам привабливою, то споживання тих страв напевне поможе ближче пізнати тих людей.

Ніякий нарід у світі не їсть всіх можливих до споживання річей, що можна знайти в краіні, де живе. Кожний нарід вибрав собі до споживання деякі тварини, чи тільки частини тварин, деякі овочі, ярину, а решту відкидає як щось таке, що не надається до споживання. Більшість людей робить розділ поміж тим, що може їсти людина, а що дається до споживання тільки тваринам — худобі, псам, свиням, курям. Часто людська їжа ще далі ділиться на таку, яку споживають різні ґрупи суспільства в залежности від суспільного становища та заможности. Це не мало би великого значення, якби всі робили той самий розділ, але що одні люди вважають стравою, яка надається тільки для тварин, другі вважають людською їжою. І коли такі люди живуть поруч себе, то одна ґрупа може дивитись з погордою на другу за те, що вони їдять те, що „можуть їсти тільки свині". Білий хліб і білий цукор був річчю незвичайною в деяких частинах Европи, тому вважали їх за предмет люксусовий, доступний тільки панам і багачам. Тому чимало людей, які прибули сдю из тих частин Европи, дивились на білий хліб як на ознаку ліпшого життя, що їм дає Америка. Проте американська звичка споживати білий хліб може суперечити вимогам наукового способу відживлювання. **Фахівці з тої ділянки радять їсти, наприклад, нетереблену бараболю — їжа для свиней — та відмовитися від білого хліба — що їдять принци — і споживати чорний. Діти, які в школі проходять науку правильного відживлювання, не раз соромляться за те, що страви у них вдома не є такими, як повинні бути, згідно з вимогами науки. Кожна ґрупа, з особливими традиціями щодо їжи, різниться від інших ґруп та від американської традиції як в питаннях їжи, яку споживає, так і тої, яку відкидає.**

Діти одної якоїсь ґрупи глузують з дітей іншої ґрупи за те, що ті їдять жаби, чи спаґеті, чи то мексиканську фасолю. Діти, з яких глузують, почувають себе ображеними, бо насмішки торкаються того, що для них є дорогим — страви, якою мати годує їх в теплому оточенню рідної хати. Їх тішить, наколи інші люди визнають їх страви, і неприємно, коли з них насміхаються.

Коли традиційні страви тісно звязані з релігійними обрядами, як наприклад, піст, якого тримаються католики в пятниці, або правила, як приготовляти мясні чи молошні страви у жидів — тоді ціла справа споживання звязана не тільки зі спогадами про дім, але також з релігійними обовязками. В той час, як протестанти не мають певних релігійних звичаїв щодо споживання, католицьким звичаєм є тримати піст, не їсти мяса в пятницю, а жиди мають приписи, як здобувати продукти, як готовити страви та які страви можна їсти разом. Ці три різні відношення до страв та релігії часто спричинюють непорозуміння. Протестант чи жид почуває себе ніяково, коли в пятницю має гостя — католика. Він непевний чи **має подати** конче рибу, чи вистарчить, як **не подасть мяса?** Католики та протестанти почувають себе ще більш ніяково, не визнаючися добре в чисельних правилах жидівських законів про страви, коли у них гостює жид. Спостерігаючи, як інші люди звязують споживання з релігією, не раз приходить нам на думку, що ті люди можуть критично ствитись до **наших** страв. Чимало з тих непорозумінь можна оминути, якби розуміти що одні мають певні правила щодо споживання, а інші не мають, та говорити при них як про звичайні річи, без упереджень.

Страви можуть поліпшити найкраще відносини поміж різними ґрупами тоді, як люди різних національностей будуть їсти разом і пробуватимуть страви одні других. Споживання страв своїх сусідів має два важні наслідки: (1) Як подобається страва, то більше подобаються і люди, що ту страву готовлять і їдять. (2) Поділяючи страви інших, ми, — такби мовити — будуємо свій організм тими споживами, які раніше вважали дивними, „не придатними для людського споживання". Як люди їдять спеціяльні страви, і то найкраще, іншої національної ґрупи, смакують вони, з приємністю втягають носом пахощі тих страв, тим самим наближуються до тої ґрупи, ніби живуть в одному світі.

Історія знає таких людей, що звуться космополітами. Людей, які живуть не тільки в рямцях своєї національної ґрупи, але також цікавляться різними народами, їдять їхні страви, ходять до їхніх театрів, з приємністю слухають їх музику. В минулому ці люди були здебільшого з заможної частини населення, які могли багато подорожувати, відвідувати ресторани трьох континентів. Натомісць провінціяли трималися дому, оберігаючи свої вузькі, традиційні способи відживлювання. Сьогодня в Америці не треба бути заможним, чи мати багато вільного часу, щоб покуштувати страви, що їх їдять в Будапешті, Москві, Бомбею, Пекині чи в Осло. Є змога тут, таки в американських громадах, спробувати страви, приготовлені нашими сусідами з тими самими присмаками, як і в містах світової слави.

Ті, що студіюють відживлення, дають признання тим людям, які все люблять спробувати якусь нову страву. Їх зацікавлення вказує не тільки на здоровий, добрий апетит, але також на здорове відношення до життя. Подібне відношення треба мати до сусідів та інших людей з відмінними звичаями життя. Якщо покуштуємо їх страви — особливо народні страви, певно сподобаємо собі, а рівнож сподобаємо собі й тих людей, що готовлять їх, хочби тому, що вони — та й ми — споживають ті страви.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ЩО ЦЕ ТАКЕ „БІЛІОН"?

Кожного дня можна стрінути в газетних новинках слово „білїон". В Европі це слово вживають на значіння „мілярда". Отже американський білїон і европейський міліярд не тесаме. Це значить тисяч мілїонів, а цифрами пишеться так: 1,000,000,000.

Дуже мало є на світі людей, щоб мали точне поняття про величину міліярда чи там білїона. У золоті білїон представляє вагу 322,580 кільограмів: В просторони можна собі представити золотий білїон як будинок, котрого висота, ширина і довжина виносить 4 з половиною метра. Колиб такий будинок перемінити на дріт, то ним можнаб опоясати цілу землю.

Білїон у сріблі важить 5,000,000 кільограмів. До перевезення такої ваги срібла требаб 1,000 ваґонів, а як би їх поставити на залізничих рейках, вони займилиб довжину малощо не чотирох американських миль. Щоби піднести один міліярд срібла на це требаб 500,000 людей.

До перевезення одного білїона золота требаб 64 ваґони. Колиб з нього зробити одну брилу, тоді для її піднесення вгору требаб 6,000 людей. Гроші в золоті в сумі одного білїона, уложені побіч себе, створилиб лінію довжини 3-ох четвертин милі.

ЖАРТИ.

Чоловік знає.

Жінка: „Знаєш, мій дорогий, я завважала, що з мого волосся бє електрика".

Чоловік: „Чи не тому ти купуєш капелюхи в формі електричних жарівок?"

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

о. Юліян Цілінський,

член 290 відділу У. Н. Союзу в Куртіс Бей, Мериленд. Його родичі враз з 7 дітьми є членами У. Н. Союзу, хоч уже не живуть в нашій місцевости, але в стейті Вірджінія, і то 23 роки, а діти як стали з дитинства членами У. Н. Союзу, так є ними і досі, хоч повиростали, а деякі з них є в армії, чи в вищих школах. Щойно висвячений о. Цілінський є українець, але римо-католицького обряду, тут роджений і вихований, а родичі його походять з села Добре Поле, повіт Бучач, Західна Україна. Тепер є священиком в Річмонд, Вірджінія. В американській газеті яку залучаємо, є широко описане життя, студії, та висвячення і прийняття в Готелі Карлтон у Вашингтоні. — Секретар 290 від. У. Н. Союзу.

ІВАН ФРАНКО

Суспільно-політичні погляди М. Драгоманова

(З Літературно-Наукового Вістника, серпень 1906 р.)

2)

II.

Отся мішанина двох ідейних кругів, не злучених в одну вищу, органічну цілість — круга поступових европейських ідей і круга специяльно-російського хлопофільства, — це на мою думку головний ключ до зрозуміння світогляду й діяльности Драгоманова. На його погляд суспільність, це властиво тільки продуктивна, робуча, в нашім краю хлопська маса; на ній стоїть розвій суспільности, її інтереси — це головні інтереси всякої суспільної праці. Правда, він знає, що навіть у нашій суспільности між р о б у ч и м и людьми є поділ на чорноробів і білоробів, але чи ті останні мають який окремий рід праці, чи мають якісь окремі права й обовязки в суспільности, в те він не входить. Переважно білороби у нього, як і в більшости російських соціяльогів тої доби, ідентифікуються з експльоататорами і піявками народа, і головне жадання, яке ставиться до них в імя етики, це присвятити всі свої сили праці та старанню про добро і еманципацію і просвіту н а р о д н ь о ї, тобто хлопської маси. Це домагання ставиться в імя самого етичного принципу, категоричним імперативом; чи ті білороби, їх зароджування і весь їх спосіб поступування підлягають крім етичних імперативів ще яким соціольогічним розвоєвим законам, нераз сильнішим від їх індивідуальної доброї волі, в це Драгоманов не любив запускатися, хоча в практичнім життю й тут часто вмів робити важні концесії непереможній силі обставин.

Оце мужикофільство було також основою соціялізму Драгоманова. Він доходив до нього не так, як Маркс і Енгельс, студіюванням життя і розвою робітницької, пролетарсько їмаси в краях найвищого економічного розвою; навпаки, вихідною точкою його соціялізму, так само як і старшого французького, так званого утопійного соціялізму, був вид хлопської нужди та кривди і гаряче співчуття з тою кривдою та бажання винайти такий суспільний порядок, у якім би та кривда була зведена до мінімум. Живо відчуваючи деспотичний тиск держави на волю і економічний стан одиниці, він силкувався в конструкції цього будучого справедливого ладу звести до мінімум також той тиск держави, і для того основною одиницею і підвалиною своєї будови поклав г р о м а д у, найменшу на його думку суспільно-політичну організацію в суспільности. Він так і називає свій соціялізм громадівством, цебто організацією опертою на автономії і федеральній злуці громад, лишаючи знов досить неясними оба кінці тої палички: відносини між громадою й її складовими частинами — одиницями, сімями, корпораціями, зборами і т. і. з одного, і громадою та державою чи нацією та її посередніми організаційними ступнями з другого боку. Основами для формування та реформування тих відносин на думку Драгоманова повинні бути поперед усього основні п р а в а ч о л о в і к а — свобода думки й слова, зборів та коаліцій, толеранція політичних та релігійних переконань, чи як він висловлявся, віри і безвірства. Як супроти цього малиб виглядати детальні форми семейного, громадського та державного устрою, туди Драгоманов не любив заходити. Він був певний, що вони ніколи в цілім світі не будуть шабльоново однакові, як того вимагала напр. соціяльно-демократична доктрина, і вважав основною хибою соціял-демократичної концепції будучого суспільного ладу власне пересадну реґляментацію та бюрократизацію всього життя. Супроти тої регляментації він висував волю людини, а особливо волю громади як самостійної соціяльної одиниці, яка найкраще може знати потреби і здібність кожного свого члена і матиме всякий інтерес у тім, щоб якнайліпше розвинути і пожиткувати ті здібности й інтереси для загального добра. На тій точці Драгоманов був невідродним росіянином, членом російської соціяльної школи, яка не вважаючи на різниці напрямів і тенденцій (звісно, з виїмком нової російської чи то зрусифікованої німецької соціяльної демократії) все стояла на вірі в якусь містичну „волю народа" і його вроджену, інстинктову здібність до осягнення „правди" в суспільних відносинах, коли тільки не буде перешкаджати йому здеправована, збюрократизована інтелігенція. На тім містичнім ґрунті виростали з одного боку різні парости славянофільства з його вірою в призначену словянству, а специяльно Росії місію відродження і обновлення всього людства, з другого різні соціялісти - народники та народовольці, що робили революцію в тій цілі, аби зваливши теперішній державний і суспільний лад у Росії, віддати його спадщину в руки народної маси і полишити їй до волі будову нового ладу.

Правда, Драгоманов був занадто твереза і скептична натура, щоб мав вірити в якісь неприродні місії поодиноких народів, і був занадто серіозний історик, щоб не розуміти, що всяке діло, особливож плянова перебудова суспільности, потребує майстра і не доконується сліпим інстинктом. Як ротивагу всякому містицизмови та фаталізмови, славянофільському з одного і соціял-демократичному з другого боку він клав принцип культурности і освіти, що виробляючи поодиноких людей і виховуючи їх у принципах свободи та пошани прав інших, тим самим підносить і з часом раз більше підноситиме інтелектуальний рівень та етичне вироблення цілих мас народа. З того становища він виступав проти утопійної теорії загальної соціяльної революції, що мала одним замахом перевернути теперішній лад і спровадити здійснення соціялістичного ідеалу на землі. Ця теорія якийсь час була модна і дискутувалася живо особливо в сферах російських соціялістів. Супроти неї Драгоманов усе настоював на те, що всяка революція має головно політичний характер, міняє політичні форми панування, але не має сили сотворити новий лад суспільного життя, бо цей мусить органічно і звільна виростати з попередніх, як дерево з даного ґрунту, а подиктувати його ніякими едиктами та регулямінами не можна. Не революція, а еволюція, — це був девіз Драгоманова, а властиво революція як явище хвилеве і місцеве, це тільки одна з форм загальної еволюції.

(Дальше буде).

ЧАР ВЕЛИКОДНЯ В ГАЛИВУДІ.—Упродовж останніх 25 років Галивуд святкує Христове Воскресення під голим небом і перед сходом сонця, в Галивуд Бовл і Форест Парк Меморіел Парк. Картина, яка перед нами, представляє яких 30,000 людей, зібраних в Галивуд Бовл, у великім амфітеатрі, окруженім горами. Ці люди мусіли вийти з хати зараз по півночі, щоб захопити крісло завчасу, бо інакше треба би стояти, а відправа зачинається доперва о шестій годині. Це є відправа і заразом свого роду релігійний концерт симфонічної архестри з композицій Брамса, Бетовена, Генделя, Моцарта і т. д., получений з хором і сольовими співами, інвокацією і з проповідю на тему воскресення. Торжество зачалося виходом на біло вбраних сімох дівчат, що відіграли на трембітах „Слава Вітчині". По середині сцени був уложений хрест з малих дітей, в числі 250, які в першій половині програми були одіті в чорні плащі, а в другій половині в білі, що означало, що жалібний, чорний хрест перемінився на білий на знак Христового воскресення. 20,000 лілій було перед сценою і на сцені. Це дарунок від мешканців Галивуду. — Подав: О. Е. Малицький.

ПОЛЯКИ І САН ФРАНСИСКО.

Секретар стейту Стетініюс приняв делеґацію з конґресменів Садовского і Діґела, обидва з польського роду, які поставили йому цілий ряд різних питань, як наприклад: Чому польський нарід, що не хоче комунізму, не може дістати такого демократичного ладу, який є в Злучених Державах?, яка є судьба „Львова і Малопольські"?, чи секретар прийме делеґацію з 10 конґресменів (поляків з роду), що хочуть інтервенювати у справі Польщі?

Конґресмен Садовскі виступав ще в імені адв. Розмарика, президента Конґресу Американських Поляків. Стетініюс, як подає „Нови Сьвят" з 12. б. м., заявив, що уряд дбає про те, щоб Польща дістала якнайскорше новий демократичний уряд, для якого буде зарезервоване місце в міжнародній конференції Сан Франсиско, а далі, що делеґація Конґресу Ам. Поляків на чолі з през. Розмариком дістане всі полекші, щоб могти брати участь в конференції в Сан Франсиско в ролі обсерваторів.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, дає до відома своїм членам, що квартальні збори відбудуться в неділю, 22. квітня, точно в годині 2. пополудні, в галі парохіяльній. Члени котрі довгують до каси і У. Н. Союзу, мають конечно явитись і вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. Місяці квітень, травень і червець є призначені на передконвенційну кампанію приєднування нових членів, тому приведіть хоч по одному кандидатові в члени. — За уряд: М. Яцула, предс.; Т. Шургот, кас.; А. Івашів, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. квітня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів зійтись на означений час. Суспендовані члени нехай прийдуть на збори, тобудуть приняті наново. Просимо вступати в члени У. Н. Союзу і вписувати свої діти. — І. Савчак, предс.; А. Скоцинець, кас.; І. Маркович, секр.

ТАРЗАН, ч. 1161. Летуни понад головами.

„Вона лютується на мене, і хоче вас повернути проти мене", сказав Торвальд.

Потім він поставив сторожів над нею, кажучи: „Я не хочу, аби жінки нам перешкаджали в чоловічім ділі".

І як він відійшов набік, він почув сильний стукіт над головою, і небо наповнилося літаками.

Незадовго вони осідали на летницю.